

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE *entuzjaści
edukacji*

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

GŁÓWNE WNIOSKI Z BADANIA

Zespół Współpracy Krajowej i Zagranicznej

DIAGNOZA ZAPOTRZEBOWANIA NA BADANIA I INNE ŹRÓDŁA INFORMACJI W OBSZARZE EDUKACJI – SAMORZĄD LOKALNY

Warszawa, marzec 2012

Autorzy:

Agnieszka Rybińska, Instytut Badań Edukacyjnych

Olga Wasilewska, Instytut Badań Edukacyjnych

Wydawca:

Instytut Badań Edukacyjnych

ul. Górczewska 8

01-180 Warszawa

tel. (22) 241 71 00; www.ibe.edu.pl

© Copyright by: *Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2011*

Publikacja współfinansowana przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

w ramach projektu: Badanie jakości i efektywności edukacji oraz instytucjonalizacja zaplecza badawczego

Egzemplarz bezpłatny

1. Cele badania

Jednym z zadań Instytutu Badań Edukacyjnych jest promowanie wykorzystywania badań edukacyjnych i upowszechnianie rezultatów prac badawczych wśród środowisk oświatowych. Z tego też względu w miesiącach kwiecień-sierpień 2011 roku przeprowadzona została na zlecenie Instytutu przez firmę Quality Watch **diagnoza zapotrzebowania jednostek samorządu terytorialnego na badania i inne źródła informacji w obszarze edukacji.**

Celem badania była identyfikacja źródeł informacji, opracowań i badań dotyczących edukacji, z których korzystają urzędnicy samorządowi.

Wśród poruszanych zagadnień znalazły się m.in.:

- organizacja wydziałów edukacji w gminach i powiatach
- potrzeby informacyjne w zakresie edukacji
- wykorzystywane źródła informacji
- informacje wykorzystywane w monitorowaniu jakości edukacji
- korzystanie z wyników badań i analiz
- współpraca między jednostkami, a także między samorządem a innymi instytucjami w zakresie edukacji

2. Metoda badania

Badanie prowadzone było z wykorzystaniem jakościowych i ilościowych technik badawczych.

Część jakościowa badania realizowana była w czerwcu i lipcu 2011 roku. 24 pracowników urzędów gmin i powiatów z 16 województw wzięło udział w warsztacie badawczym i indywidualnych wywiadach pogłębionych. Jednocześnie przeprowadzono 16 indywidualnych wywiadów pogłębionych z przedstawicielami wszystkich 16 Urzędów Marszałkowskich w Polsce. Wywiady były prowadzone z dyrektorami departamentów właściwych ds. edukacji oraz – w pojedynczych przypadkach – z osobami przez nich wskazanymi.

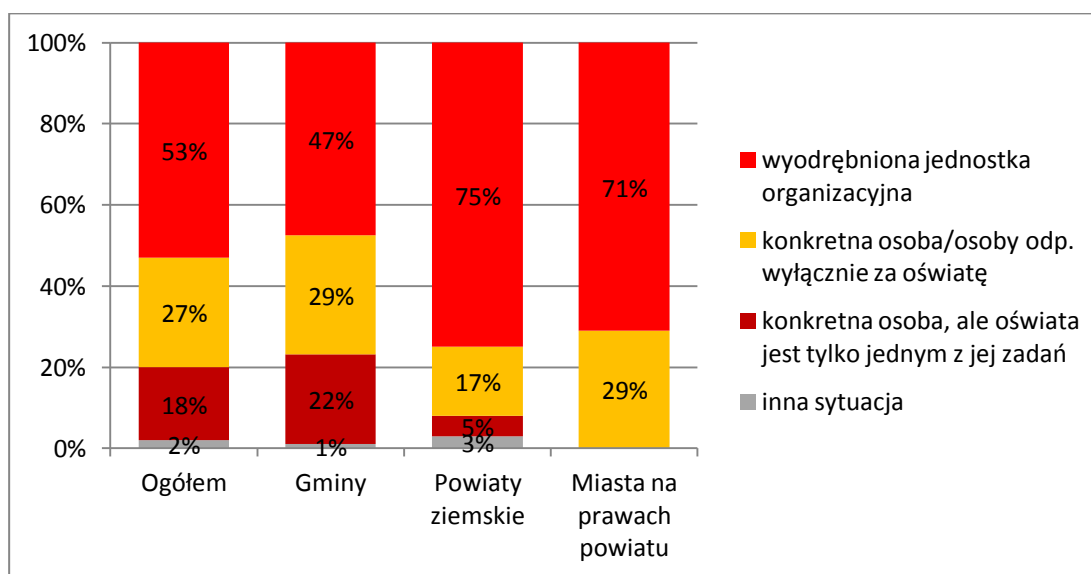
Badanie ilościowe zrealizowano w sierpniu 2011 roku – przeprowadzono 416 wywiadów kwestionariuszowych (techniką CAPI) na ogólnopolskiej, reprezentatywnej losowej próbie powiatów i gmin. Zrealizowanych zostało 96 wywiadów w 80 powiatach (starostwa powiatowe) i 16 miastach na prawach powiatu (urzędy miast) oraz 320 wywiadów w gminach (po 1 w każdej gminie, średnio 4 gminy w danym powiecie). Wywiady przeprowadzane były z osobami odpowiedzialnymi za kwestie edukacji w danej jednostce lub z innymi osobami wskazanymi jako osoby posiadające wiedzę i kompetencje w tym zakresie.

3. Wyniki badania

3.1. Charakterystyka badanych jednostek

Organizacja i sposób zarządzania sprawami związanymi z edukacją w administracji samorządowej są zróżnicowane. W większych urzędach częściej działają wyodrębnione jednostki organizacyjne (por. wykres 1.). Dotyczy to głównie powiatów – badanie kwestionariuszowe pokazało, że ok. 3/4 z nich ma własne zespoły oświatowe. W mniejszych jednostkach częściej edukacją zajmuje się jedna lub (rzadziej) więcej osób – nie pracują one jednak w wyodrębnionej formalnie jednostce w urzędzie. W prawie co czwartej gminie edukacja jest tylko jednym z wielu zagadnień w zakresie obowiązków osoby zajmującej się edukacją.

Wykres nr 1. Sposób funkcjonowania badanych jednostek w zakresie edukacji

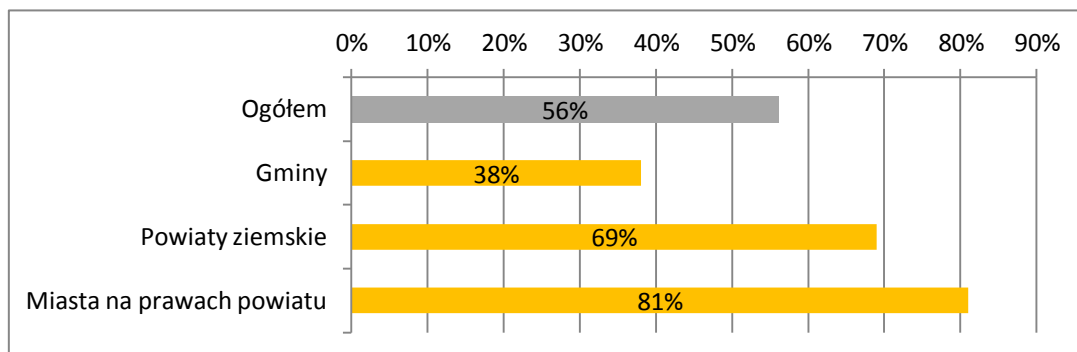

„Czy w Państwa urzędzie/starostwie sprawami oświaty zajmuje się...?” Ogółem n=416, gminy n=320, powiaty ziemskie n=80, miasta na prawach powiatu n=16.

Ok. 2/3 osób zajmujących się sprawami oświaty w gminach i powiatach to kobiety. Dominująca grupa wiekowa to 46 – 60 lat. Osoby zajmujące się edukacją w samorządach mają wysokie kwalifikacje (88% ma wykształcenie wyższe, najczęściej pedagogiczne, ekonomiczne lub z zakresu administracji) i duże doświadczenie zawodowe. Badani urzędnicy zajmują się sprawami oświaty w urzędzie średnio ok. 9 lat. Najwięcej osób z długim, co najmniej dziesięcioletnim, stażem pracy na stanowiskach urzędniczych związanych z oświatą pracuje w miastach na prawach powiatu (94%) i powiatach ziemskich (84%), nieznacznie mniej w gminach (69%).

Ponad połowa badanych pracowników samorządów pełniła wcześniej inną funkcję związaną z systemem edukacji. W miastach na prawach powiatu jest to aż 81%, w powiatach ziemskich 69%, a w gminach 38% (por. wykres 2.).

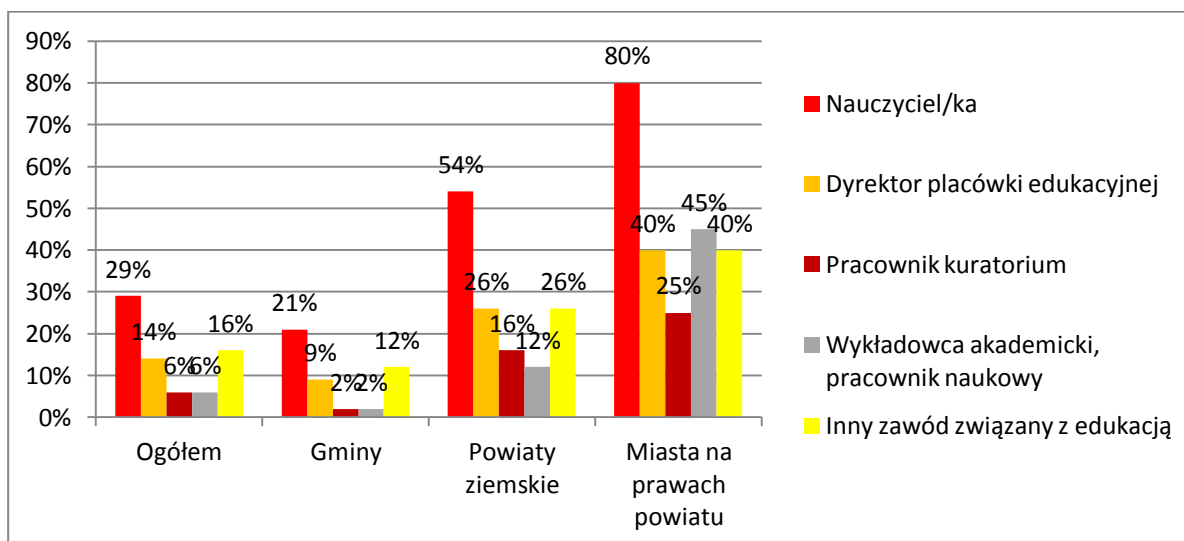
Wykres nr 2. Odsetek urzędników zajmujących się sprawami oświaty w gminach i powiatach związanych zawodowo z oświatą przed rozpoczęciem pracy w urzędzie/starostwie

„Czy kiedykolwiek przed podjęciem pracy w urzędzie/starostwie pracował/a Pan/i jako ..?” Ogółem n=416, gminy n=320, powiaty ziemskie n=80, miasta na prawach powiatu n=16.

Spośród osób, które pracowały wcześniej w obszarze edukacji najwięcej osób pełniło funkcję nauczyciela/ki lub dyrektora/ki placówki (por. wykres 3.).

Wykres nr 3. Doświadczenia zawodowe urzędników zajmujących się sprawami oświaty w gminach i powiatach przed rozpoczęciem pracy w urzędzie/starostwie

„Czy kiedykolwiek przed podjęciem pracy w urzędzie/starostwie pracował/a Pan/i jako ..?” Ogółem n=416, gminy n=320, powiaty ziemskie n=80, miasta na prawach powiatu n=16.

3.2. Potrzeby informacyjne administracji samorządowej

Samorzady **korzystają przede wszystkim z informacji dotyczących obejmowanego przez nich obszaru** i znajdujących się na nim jednostek administracyjnych. Pracownikom samorządów potrzebne są także informacje dotyczące **innych jednostek terytorialnych tego samego szczebla**, które służą porównaniom i są pomocne przy rozwiązywaniu konkretnych problemów, wypracowywaniu rozwiązań – w szczególności związanych z kosztami edukacji. Zainteresowanie i wykorzystywanie informacji i

danych z wyższych szczebli samorządu lub poziomu ogólnopolskiego jest stosunkowo rzadkie – najczęściej wiąże się z opracowywaniem sprawozdań, planów i strategii działania.

Codzienne lub prawie codzienne korzystanie z informacji ze źródeł zewnętrznych na potrzeby wykonywanej pracy jest częste wśród urzędników samorządów zajmujących się edukacją. Pracownicy samorządów pytani byli w części ilościowej badania na ile informacje pochodzące ze źródeł zewnętrznych w konkretnych obszarach potrzebne są im w pracy, a także jaka jest jakość i dostępność tych informacji. **Za najbardziej potrzebne badani urzędnicy uznali informacje dotyczące prawa oświatowego oraz informacje dotyczące prowadzonych szkół i placówek: kosztów, efektywności pracy oraz jakości nauczania.** Informacje, które wykorzystywane są z najmniejszą częstotliwością (np. raz na rok, raz na dwa lata) to, w przypadku powiatów, dane o problemach społecznych, metodach nauczania i pracy z uczniem, a także strukturze demograficznej. W gminach są to informacje o popycie i podaży na rynku pracy, strukturze demograficznej oraz metodach nauczania i pracy z uczniem.

Urzędnicy wskazywali na **niską jakość i słabą dostępność informacji** dotyczących jakości i efektywności nauczania w podległych placówkach (powiaty), stosowanych metod nauczania i pracy z uczniem (powiaty), edukacji uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (gminy), problemów społecznych w gminie/powiecie oraz popytu i podaży na rynku pracy.

Najlepiej oceniona została jakość i dostępność informacji dotyczących wyników egzaminów zewnętrznych.

Pracownicy gmin i powiatów w zasadzie nie narzekają na **brak informacji potrzebnych do realizacji konkretnych zadań** (por. tabela 1.). Jeśli już taka sytuacja ma miejsce, to gminom najczęściej brakuje informacji dotyczących zadań takich jak: udzielanie dotacji placówkom niepublicznym (28%), kontrola wypełniania obowiązku nauki (22%) i przygotowania strategii oświatowej dla gminy (22%). W powiatach ziemskich widoczny jest brak informacji dotyczących dwóch obszarów: opracowanie zasad dowozu uczniów do placówek (47%) oraz kontroli wypełniania obowiązku nauki (34%). W miastach na prawach powiatu obszarami wymienianymi przez więcej niż 1/5 respondentów jest przydzielanie stypendiów i zasiłków oraz innych form pomocy materialnej (22%), a także przygotowanie sprawozdań i materiałów do sprawozdań (25%).

Tabela nr 1. Najczęściej wskazywane zadania, przy realizacji których brakuje potrzebnych informacji

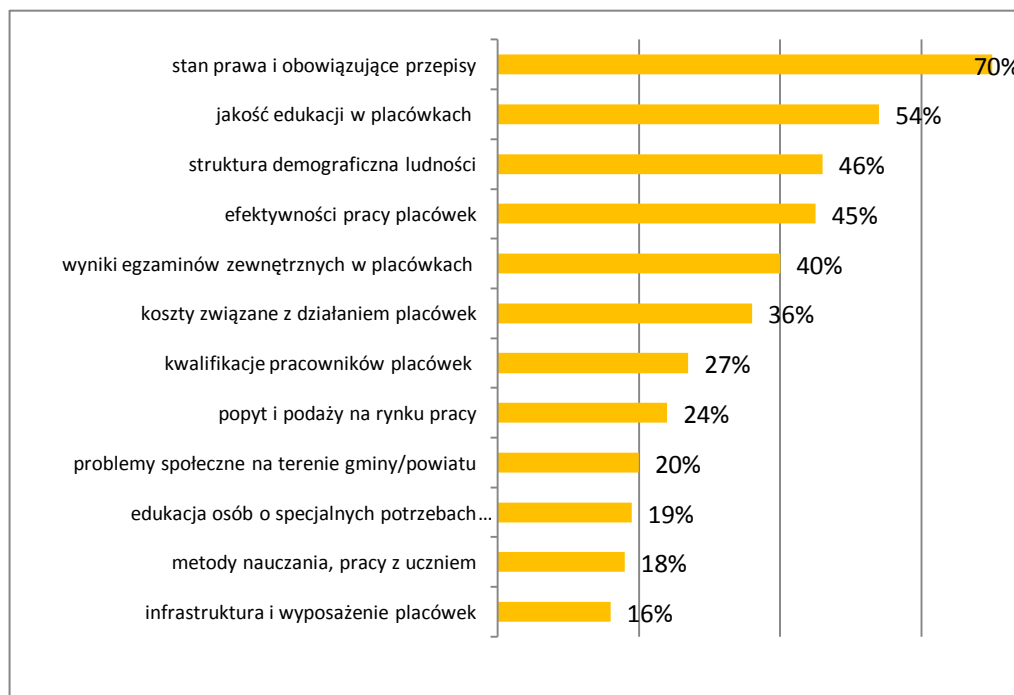
Zadanie	Gminy	Powiaty ziemskie	Miasta na prawach powiatu
Udzielanie dotacji placówkom niepublicznym	28%	13%	18%
Kontrola wypełniania obowiązku nauki, nadzór nad kontrolą obowiązku szkolnego	22%	34%	0%
Przygotowywanie strategii oświatowej	22%	20%	6%

Kwestie związane z urlopami zdrowotnymi nauczycieli	19%	20%	6%
Opracowywanie regulaminów doskonalenia zawodowego nauczycieli	17%	17%	11%
Przydzielanie stypendiów i zasiłków, inne formy pomocy materialnej	14%	18%	22%
Opracowywanie informacji statystycznych dotyczących edukacji	14%	16%	5%
Ocena sprawności finansowej placówek	12%	13%	17%
Zapewnienie odpowiedniej infrastruktury, sprzętu i pomocy dydaktycznych w placówkach	11%	11%	17%
Opracowywanie zasad dowozu uczniów do szkół i przedszkoli	9%	47%	11%
Przygotowanie sprawozdań i materiałów do sprawozdań	8%	17%	25%

„Proszę ocenić na podstawie własnego doświadczenia, czy przy ich realizacji brakuje Państwu informacji?”. Łączny odsetek wskazań „zdecydowanie brakuje” i „raczej brakuje”, w tabeli przedstawiono jedynie te działania w przypadku których odsetek wskazań był wyższy niż 15%. Gminy n=320, powiaty ziemskie n=80, miasta na prawach powiatu n=16.

Urzednicy samorządowi spodziewają się wzrostu zapotrzebowania na informacje we wszystkich badanych obszarach (por. wykres 4.), w szczególności w zakresie informacji dotyczących obowiązujących przepisów prawa oraz jakości edukacji w podległych placówkach.

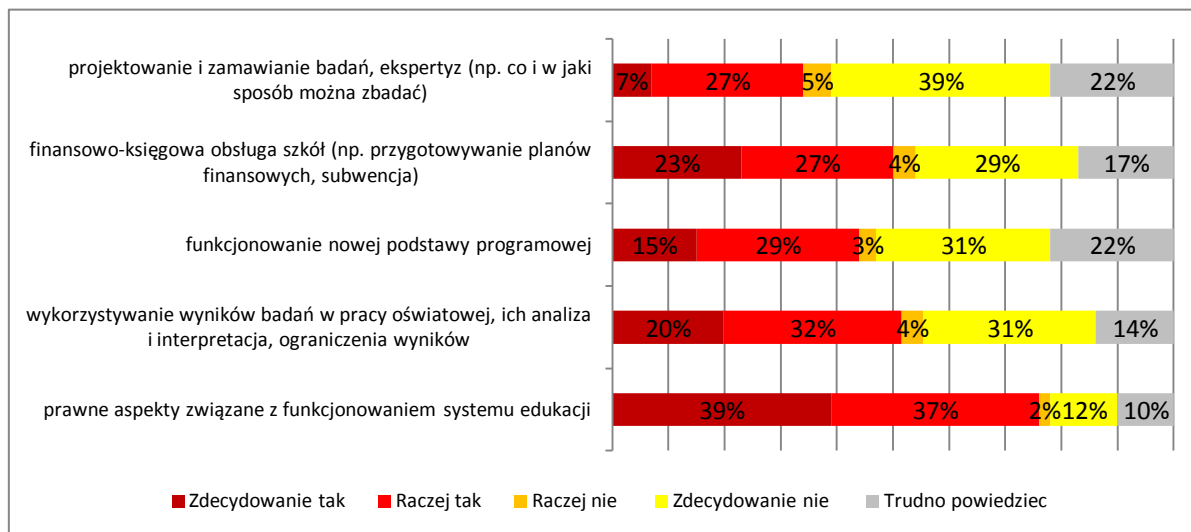
Wykres nr 4. Informacje, na które szczególnie wzrośnie zapotrzebowanie w ciągu 3 lat.

„Zapotrzebowanie na które z wymienionych informacji szczególnie wzrośnie w Pan/i urzędzie w ciągu najbliższych trzech lat? Proszę wybrać maksymalnie 5 typów informacji.” Ogółem n=416.

Zgłaszane zapotrzebowanie na informacje w określonych obszarach znajduje także swoje odzwierciedlenie w deklarowanym przez urzędników zapotrzebowaniu na szkolenia (por. wykres 5.). Pracownicy tych jednostek są najbardziej zainteresowani szkoleniami na temat aspektów prawnych związanych z funkcjonowaniem systemu edukacji (76%) oraz kwestii związanych z obsługą finansowo-księgową szkół (50%). Mniejsze jest zainteresowanie szkoleniami odnoszącymi się bardziej do procesu dydaktycznego (funkcjonowanie nowej podstawy programowej – 44%), czy pozwalającymi na rozwój umiejętności związanych z projektowaniem i zamawianiem badań i ekspertyz (34%). W powiatach generalnie zgłaszane zapotrzebowanie na szkolenia jest większe niż w gminach.

Wykres nr 5. Odsetek pracowników badanych jednostek zainteresowanych różnymi tematami szkoleń

„Czy byłby/byłaby Pan/i zainteresowany/a udziałem w następujących szkoleniach?” Ogółem n=416.

Z rozmów z urzędnikami przeprowadzonych w ramach jakościowej części badania wynika, że problemy z dostępem do informacji to przede wszystkim skutek dużego rozproszenia informacji i braku wiedzy o możliwości pozyskania informacji. Duże znaczenie ma także niekompletność informacji (np. brak danych na poziomie jednostki samorządu terytorialnego) i ich niedostosowanie do potrzeb administracji samorządowej.

W trakcie wywiadów urzędnicy wskazali kilka kluczowych, z ich perspektywy, obszarów, w których potrzebne są dodatkowe informacje. Są to:

- Jednoznaczne interpretacje aktów prawnych – istotne ze względu na pojawiające się rozbieżności w interpretacjach i częste zmiany przepisów,
- Informacje na temat kierunków zmian w systemie edukacji, w szczególności w kontekście przełożenia ich na zadania administracji samorządowej,
- Informacje na temat stosowanych rozwiązań, dobrych praktyk związanych z prowadzeniem szkół i placówek, w tym w szczególności dotyczące wydatków na edukację w innych samorządach, strategii rozwoju oświaty oraz stosowanych metod oceny pracy szkół i placówek oraz ich dyrektorów,

- Ogólnopolskie zestawienia dotyczące oświaty, bazy z podstawowymi danymi na temat szkół, uczniów, absolwentów na danych obszarach terytorialnych,
- Informacje o badaniach dotyczących edukacji, istotnych z perspektywy samorządów – realizowanych i publikowanych przez różne instytucje,
- Prognozy zmian na rynku pracy - w tym obszarze brakuje aktualnych i usystematyzowanych danych, kluczowych przy decyzjach dotyczących kierunków kształcenia,
- Losy absolwentów szkół – jako kwestia będąca wskaźnikiem jakości kształcenia w szkołach, a także stopnia dopasowania kształcenia do potrzeb rynku pracy,
- Analizy planów i wyborów edukacyjnych uczniów kończących gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne,
- Czynniki wpływające na sukces w edukacji, uwarunkowania wyników egzaminów uczniów w regionach oraz możliwości oddziaływania na nie - kwestia istotna dla pracowników samorządów np. w przypadku niskich wyników uczniów w danym regionie,
- Przyrost wiedzy uczniów, poziom umiejętności uczniów w gminach, powiatach i regionach – niektórzy przedstawiciele samorządów wskazywali na potrzebę dodatkowych, cyklicznie prowadzonych badań pozwalających na określenie poziomu wiedzy (i zmian poziomu wiedzy) uczniów,
- Informacje o wykorzystaniu nowoczesnych technologii – w kontekście ich wpływu na efektywność kształcenia, a także skali wykorzystania ICT w poszczególnych regionach,
- Wpływ mechanizmów wynagradzania (np. nagród i dodatków) dla nauczycieli na efektywność pracy szkoły,
- Potrzeby nauczycieli dotyczących doskonalenia zawodowego,
- Zależność pomiędzy modelem kształcenia, kwalifikacjami nauczycieli i ich stopniami awansu zawodowego a osiągnięciami uczniów.

W badaniu sporo uwagi poświęcono także **czynnikom mającym wpływ na wybór i ocenę źródeł informacji**.

Przy wyborze sposobu pozyskania informacji dla badanych pracowników samorządów kluczowa jest wiarygodność pozyskanej informacji, szybkość jej pozyskania i aktualność, w dalszej kolejności także koszt jej pozyskania. Za najbardziej wiarygodne uznawane są informacje z serwisów prawnych, administracyjne dane statystyczne i informacje z Systemu Informacji Oświatowej, w następnej kolejności własne badania i analizy prowadzone bezpośrednio przez pracowników urzędu. Te źródła, a także informacje od prowadzonych placówek uznawane są też za najbardziej użyteczne.

3.3. Monitorowanie jakości edukacji

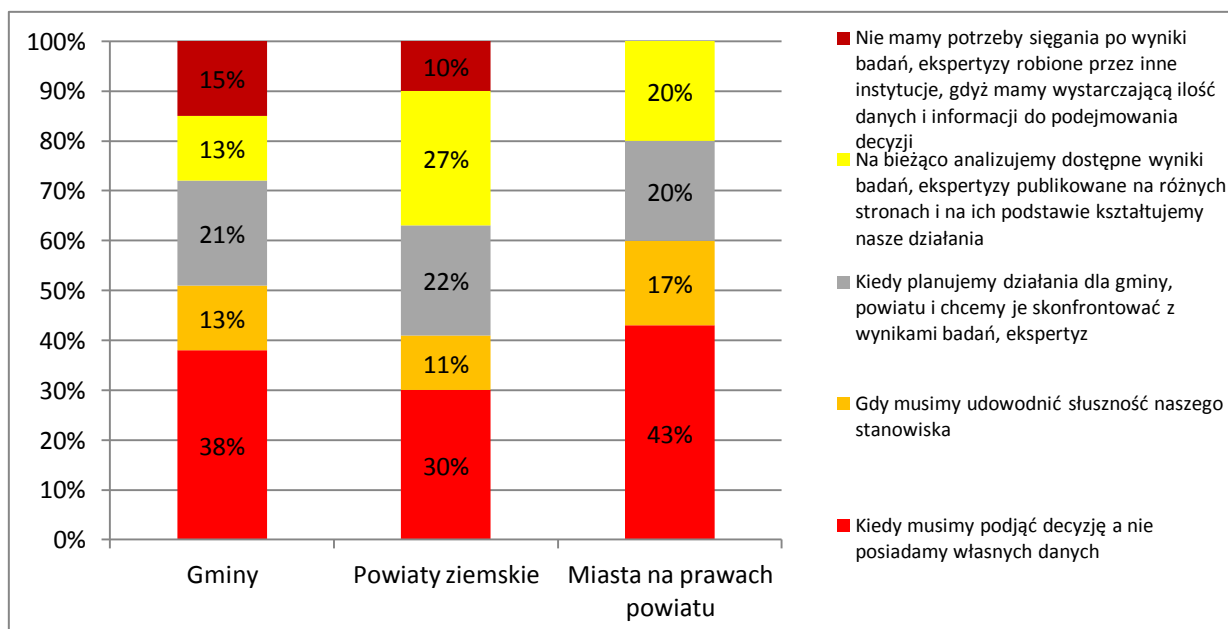
Prawie wszyscy urzędnicy deklarują, że **urzędy/starostwa zajmują się monitorowaniem jakości edukacji w prowadzonych placówkach**. Najpowszechniejszą formą stosowaną przy monitorowaniu

jest analiza dokumentów formalnych przekazywanych przez podległe placówki (np. arkusze organizacyjne), inne często wykorzystywane sposoby to analiza wyników ewaluacji wewnętrznych przygotowanych przez placówki i wyników egzaminów zewnętrznych, materiałów przekazywanych przez kuratoria. W znaczącej części jednostek wykorzystywane są też przede wszystkim bardziej bezpośrednie metody - regularne spotkania z dyrektorami placówek. Aż 77% respondentów stwierdziło, że „są w bieżącym kontakcie z placówkami, więc wiedzą, jak wygląda sytuacja”. W bardzo niewielkiej liczbie jednostek stosuje się dla oceny jakości edukacji badania przeprowadzane przez zewnętrzne instytucje, bądź też informacje przekazywane bezpośrednio przez uczniów, rodziców, społeczność lokalną.

3.4. Korzystanie z wyników badań i analiz

Samorządy korzystają z badań i analiz raczej sporadycznie i doraźnie - na bieżąco śledzi badania mniej niż 1/5 urzędników samorządowych (por. wykres 6.).

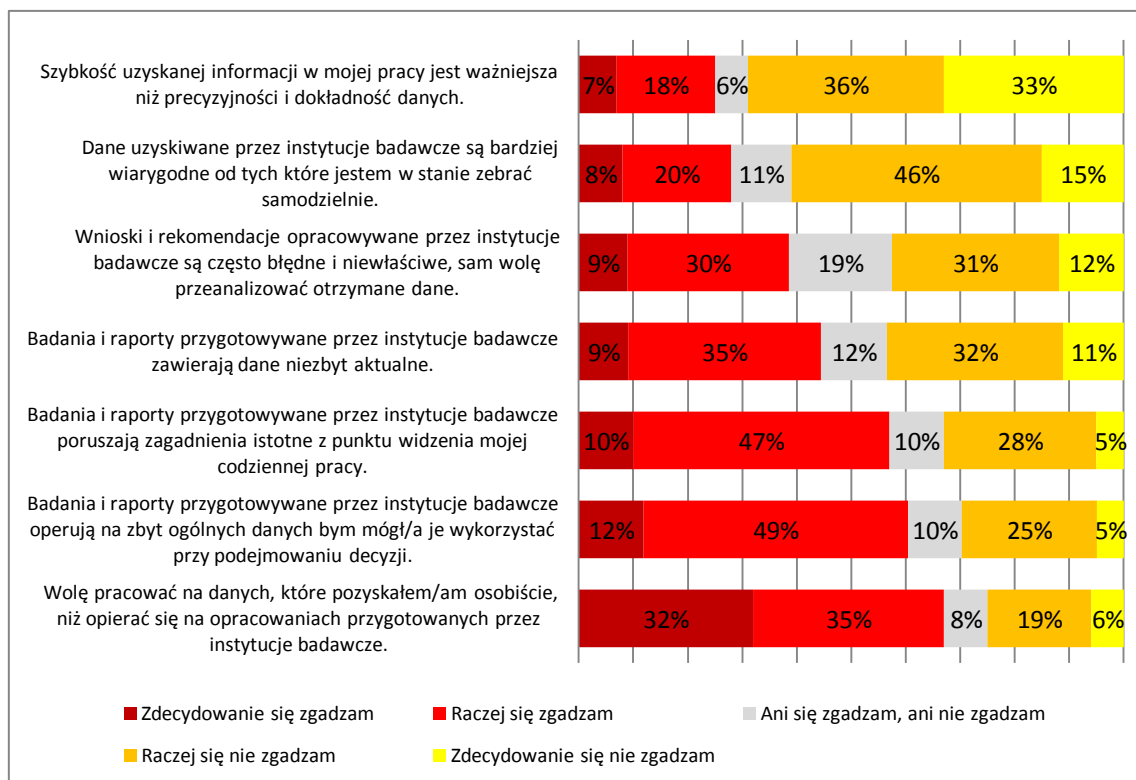
Wykres nr 6. Sytuacje, w których wykorzystywane są wyniki badań, analiz lub ekspertyz

„W jakich sytuacjach najczęściej sięgają Państwo po wyniki badań, analizy, ekspertyzy? Która z wymienionych sytuacji najlepiej opisuje stan faktyczny w Państwa urzędzie/ starostwie?” gminy n=320, powiaty ziemskie n=80, miasta na prawach powiatu n=16.

Z opinii urzędników wynika, że badania realizowane przez instytucje zewnętrzne zdają się być mało przydatne lub też nie mają oni zaufania do ich wyników (por. wykres 7.) - około 3/4 respondentów woli pracować na samodzielnie pozyskanych danych, a 2/3 uważa, że badania i raporty przygotowane przez instytucje badawcze są zbyt ogólne, aby mogły być wykorzystywane w ich codziennej pracy.

Wykres nr 7. Opinie dotyczące korzystania z badań

„Na ile się Pan/i zgadza lub nie zgadza z poniższymi stwierdzeniami?” Ogółem n=416

Rezerwie wobec badań dotyczących edukacji, realizowanych przez zewnętrzne instytucje, towarzyszy niska liczba badań zleczanych przez pracowników samorządów zajmujących się oświatą. W ciągu ostatnich 3 lat tylko 9% badanych jednostek zleciło przeprowadzenie badań, ekspertyz, ewaluacji dotyczących edukacji. Respondenci pytani o przyczynę tego stanu rzeczy najczęściej (w ponad 70%) odpowiadali, że „nie było takiej potrzeby” – natomiast jako przyczyny niezlecenia badań nie pojawiają się w ogóle kwestie związane z niską oceną jakości tego typu prac, bądź braku zaufania do instytucji badawczych.

Jednakże liczba samodzielnych badań i analiz realizowanych przez pracowników samorządów także nie jest duża. Samodzielnie analizy wykonuje połowa badanych jednostek - gminy rzadziej niż powiaty (por. tabela 2.). Głównie są to analizy dostępnych już danych (realizuje je 44% jednostek), rzadko prowadzone są badania o charakterze empirycznym. Około ¼ jednostek samodzielnie prowadzi badania ankietowe wśród różnych grup, podobny odsetek respondentów wskazał, że ich badania przybierają formę różnego rodzaju dyskusji grupowych, spotkań w gronie ekspertów. Tematyka samodzielnie realizowanych badań i analiz to przede wszystkim demografia (ok. 1/3), finanse, jakość kształcenia, organizacja edukacji, potrzeby edukacyjne, a także zagrożenia dotyczące młodzieży.

Badania ilościowe potwierdzają tym samym wyniki części jakościowej, w trakcie której stwierdzono, że wśród pracowników samorządów odpowiedzialnych za edukację **gotowość do zamawiania badań i ekspertyz jest niewielka** i mało rozpowszechniona. Zdarza się im natomiast prowadzić własne analizy dostępnych danych statystycznych, sporadycznie prowadzone są badania ankietowe dotyczące potrzeb i oczekiwań uczniów, rodziców i nauczycieli. Samorzady (przede wszystkim wojewódzkie oraz powiatowe, w pojedynczych przypadkach gminy), charakteryzujące się aktywnością

na polu edukacji, korzystają z publikacji naukowych oraz wyników badań i analiz prowadzonych przez inne instytucje, na ogół działające w danym regionie.

Tabela nr 2. Badania/analizy samodzielnie wykonywane przez gminy i powiaty w zakresie edukacji

Techniki badań i analiz	Ogółem	Gminy	Powiaty ziemskie	Miasta na prawach powiatu
Analiza dostępnych danych np. na temat liczby urodzeń, szkół	44%	40%	56%	75%
Ankiety realizowane wśród różnych grup np. uczniów, rodziców	23%	19%	34%	29%
Dyskusje grupowe np. w gronie ekspertów, rodziców	23%	22%	27%	22%
Wywiady pogłębione z wybranymi osobami	9%	8%	17%	2%
Inne	1%	1%	3%	0%
Nie realizujemy samodzielnie badań	48%	52%	34%	20%

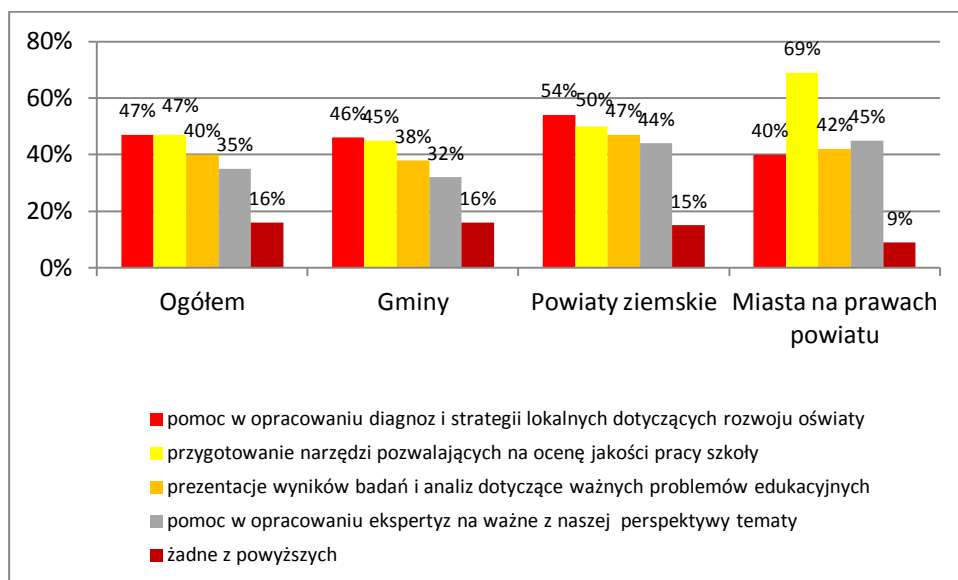
„A czy zdarza się tak, że pracownicy urzędu/ starostwa sami przeprowadzają badania na jakiś temat? Jeśli tak to jakimi technikami?” Ogółem n= 416, gminy n=320, powiaty ziemskie n=80, miasta na prawach powiatu n=16.

W trakcie badania uwagę poświęcono nie tylko obszarom zapotrzebowania na informacje, ale także formie informacji, najbardziej dogodnej z perspektywy samorządów. W odniesieniu do wyników badań większość badanych wskazywało, że raporty z badań powinny składać się przede wszystkim z krótkiego i zwięzłego przedstawienia wyników, wraz z najistotniejszymi wnioskami i rekomendacjami oraz krótkim opisem metody badania (lub ewentualnie bez). Szczegółowe zestawienia i komentarze nie są pożądane przez większość badanych. Zarówno badanie jakościowe, jak i ilościowe pokazało, że to internet odgrywa kluczową rolę w poszukiwaniu informacji. Najbardziej przydatnymi dla gmin i powiatów formami przekazywania informacji są **internetowe bazy wiedzy** – wskazało na nie prawie 75% badanych.

3.5. Oczekiwane wsparcie ze strony instytucji badawczych

Badani zostali zapytani o potencjalne wsparcie, którego oczekivaliby od instytucji badawczych. Prawie połowa pracowników gmin i powiatów oczekiwałaby pomocy w opracowaniu diagnoz i strategii lokalnych, a także narzędzi pozwalających na ocenę pracy szkoły (por. wykres 8.)

Wykres nr 8. Oczekiwane wsparcie ze strony instytucji badawczych w ciągu najbliższych 2 lat

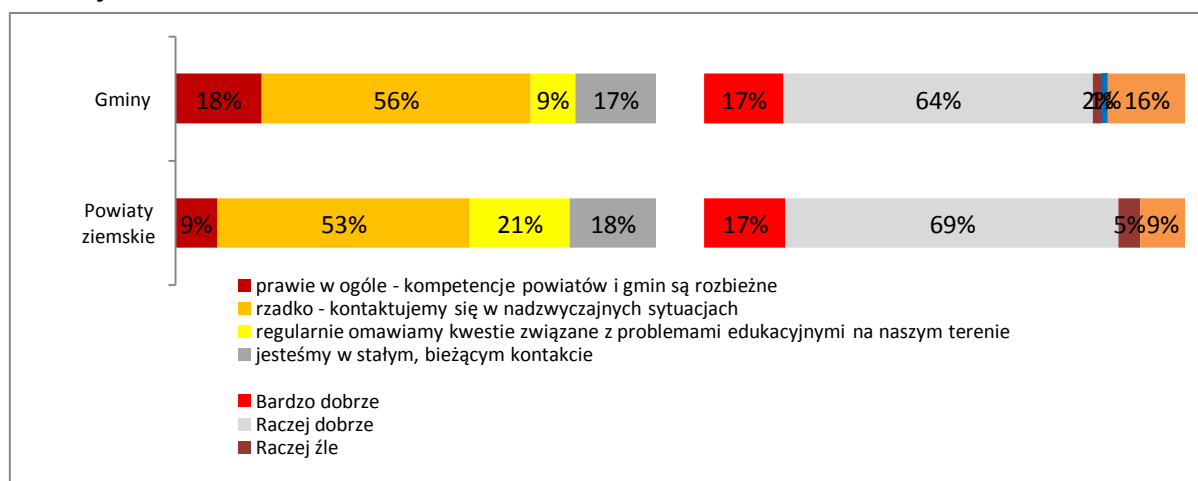

„W jakim zakresie Pana/i zdaniem w ciągu najbliższych 2 lat przydatne byłoby Pana/i urzędzie/ starostwie wsparcie ze strony instytucji badawczych?” (możliwe od 1 do 4 odpowiedzi). Ogółem n=416, gminy n=320, powiaty ziemskie n=80, miasta na prawach powiatu n=16.

3.6. Współpraca instytucjonalna

Z perspektywy pracowników starostw powiatowych i urzędów gmin odpowiedzialnych za edukację (na tych samych obszarach) wzajemne **kontakty obu tych grup są raczej rzadkie**. Ok. 3/4 gmin i 2/3 powiatów deklaruje, że kontaktuje się między sobą tylko w nadzwyczajnych sytuacjach lub prawie w ogóle. Interesujące jest, że mimo dość rzadkich kontaktów zarówno przedstawiciele powiatów, jak i gminy pozytywnie oceniają wzajemną współpracę - tylko kilka procent ocenia ją jako złą lub zdecydowanie złą (por. wykres 9.).

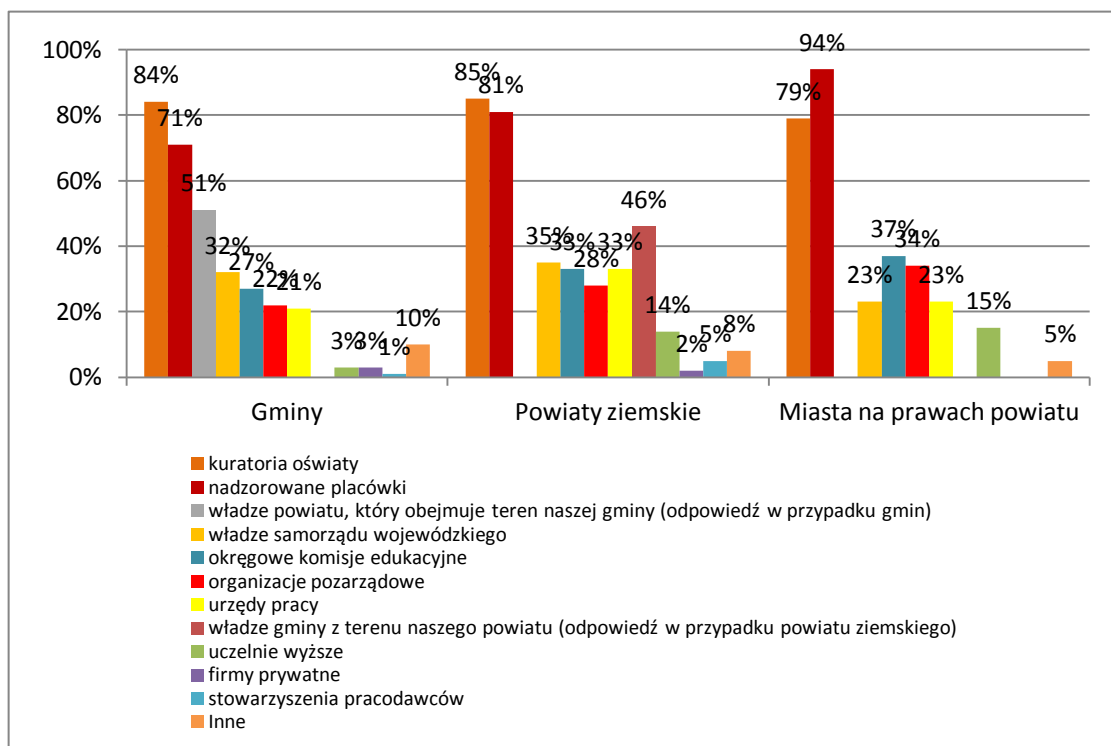
Wykres nr 9. Instytucje najefektywniej współpracujące z gminami i powiatami w zakresie edukacji

Jak często w zakresie edukacji mają Państwo kontakt z władzami lub pracownikami powiatu/gminy, obejmującego teren/wchodzącego w skład Państwa gminy/powiatu? Jak oceniają Państwo współpracę z powiatem/gminą? Gminy n=320, powiaty ziemskie n=80.

Ogółem badane jednostki spośród różnych instytucji, z którymi współpracują, za najbardziej efektywną zdecydowanie uważają **współpracę z prowadzonymi przez nie placówkami edukacyjnymi oraz z kuratoriami oświaty** (por. wykres 10). Władze powiatów ziemskich (w przypadku gmin) i gmin (w przypadku powiatów) pojawiają się w następnej kolejności, ale odsetek wskazań jest już niższy. W dalszej kolejności wśród wymienianych instytucji pojawiają się samorzady wojewódzkie, okręgowe komisje egzaminacyjne i w przypadku powiatów urzędy pracy.

Wykres nr 10. Instytucje, z którymi współpraca uznawana jest przez samorzady jako najbardziej efektywna

„Jednostki samorządu terytorialnego współpracują z różnymi instytucjami. Współpracę z którymi instytucjami uważa Pan/i za najbardziej efektywną w swojej praktyce zawodowej. Proszę wymienić maksymalnie 5 instytucji”. Gminy n=320, powiaty ziemskie n=80, miasta na prawach powiatu n=16.

Znaczenie poszczególnych instytucji okazało się podobne w odpowiedziach na pytanie dotyczące współpracy **przy opracowywaniu dokumentów strategicznych dotyczących edukacji**. Stosunkowo częściej wskazywano na współpracę z innymi jednostkami samorządu lokalnego. Dla powiatów ważnym partnerem w planowaniu strategicznym są także urzędy pracy (dla przygotowania prognoz zatrudnienia, popytu i podaży na rynku pracy etc.).

4. Podsumowanie

Wyniki diagnozy pokazały, że zapotrzebowanie gmin i powiatów na dodatkowe badania i analizy dotyczące edukacji jest stosunkowo niewielkie. Gotowość do zamawiania badań i analiz także nie jest duża, natomiast w dodatkowe samodzielne badania i analizy zaangażowana jest prawie połowa jednostek. Samorzady korzystają z informacji ogólnie dostępnych (kluczowa jest ich wiarygodność, ale również aktualność i szybkość pozyskania), których podaż raczej zaspakaja potrzeby tych jednostek,

choć trzeba podkreślić, że jakość niektórych z nich budzi już zastrzeżenia. Jak pokazały badania jakościowe, część urzędników samorządowych dostrzega zapotrzebowanie na dodatkowe informacje, jednak oczekuje raczej łatwo dostępnych źródeł wyselekcjonowanych informacji (stąd też duże zainteresowanie także internetowymi bazami danych). Jednocześnie zwraca się uwagę na problemy z wykorzystaniem wyników badań przez pracowników samorządu wynikające z natury publikacji. Sygnalizowaną największą wadą raportów jest ich zbyt duża objętość i zbyt naukowy język. W przypadku tej grupy szczególnie istotna jest krótka forma raportu, zawierającego zwięzłe zestawienie danych, najistotniejsze wnioski i rekomendacje oraz krótki opis metodologiczny. Trzeba przy tym pamiętać o strukturze urzędów/ starostw (w prawie ¼ gmin za sprawy edukacji odpowiada osoba, dla której jest to tylko jedno z wielu zadań) i dużym doświadczeniu zawodowym ich pracowników.

Pracownicy samorządów zainteresowani są informacjami dotyczącymi głównie obszaru terytorialnego, który obejmują. Wyrażane zainteresowanie dodatkowymi informacjami wynika głównie z trzech przyczyn:

- Chęci uzyskania dostępu do informacji dotyczących rozwiązań stosowanych w innych województwach, powiatach i gminach (np. liczby prowadzonych kierunków, liczby uczniów przypadających na nauczyciela, wielkości oddziałów klasowych, wykorzystywanych środków dydaktycznych, wysokości dodatków dla nauczycieli, sposobów radzenia sobie z problemem urlopów zdrowotnych dla nauczycieli oraz wysokości kosztów związanych z prowadzeniem szkół).
- Konieczności realizacji zadań związanych z tworzeniem dokumentów strategicznych oraz prowadzeniem programów systemowych. Działania najbardziej wymagające gromadzenia dodatkowych informacji, w tym tworzenie i realizacja długofalowych strategii rozwoju edukacji oraz prowadzenie programów systemowych są realizowane przede wszystkim na poziomie wojewódzkim. Gminy i powiaty koncentrują się raczej na działaniach doraźnych, wynikających z bieżących potrzeb, pomimo iż też są zaangażowane w opracowywanie lokalnych strategii oświatowych.
- Poziomu aktywności poszczególnych jednostek w obszarze edukacji – większe zapotrzebowanie na dodatkowe źródła informacji występuje w przypadku samorządów podejmujących wyższą aktywność na polu edukacji.

Badanie pokazało, że jednym z najważniejszych obszarów tematycznych którymi są zainteresowani urzędnicy odpowiadający za sprawy oświaty w gminach i powiatach są czynniki wpływające na jakość edukacji oraz sposoby monitorowania jakości. Zgodnie z przewidywaniami pracowników administracji samorządowej zapotrzebowanie na te informacje w przyszłości wzrośnie. Dotyczy to także kwestii prawnych i finansowych – w tym zwłaszcza interpretacji aktów prawnych oraz informacji edukacyjnych związanych z finansowaniem i kosztami edukacji. Innym, bardzo istotnym obszarem zainteresowania samorządów są informacje dotyczące obecnego oraz przewidywanego popytu i podaży na rynku pracy. Zapotrzebowanie na te informacje wskazywali w wywiadach przede wszystkim pracownicy samorządów wojewódzkich i powiatowych, jako tych jednostek, które są organami prowadzącymi dla szkół zawodowych. Badanie ilościowe pokazało z kolei, że informacje z tego obszaru są uważane za dostępne, ale zgłaszane są zastrzeżenia odnośnie ich jakości.

Wszystkich zainteresowanych dodatkowymi informacjami na temat badania zachęcamy do kontaktu z Instytutem Badań Edukacyjnych. Dodatkowych informacji na temat badania udzielają:

- Olga Wasilewska, e-mail: o.wasilewska@ibe.edu.pl, tel. 22 2417109
  - Agnieszka Rybińska, e-mail: a.rybinska@ibe.edu.pl, tel. 22 2417128
-